

یادداشت

نگاهی به شکل‌گیری یک اقتصاد غیرشفاف و زیرزمینی جدید در سایه قطع اینترنت

اینترنت‌فروشی بابک زنجانی!

محمدحاجی مؤمنی

این روزها بازار دسترسی به اینترنت در ایران به صحنه‌ای چندلایه و متنوع تبدیل شده است. جایی که مسیره‌های رسمی، نیمه‌رسمی و غیررسمی هم‌زمان در کنار هم حرکت می‌کنند و تصویری پیچیده از اقتصاد ارتباطات دیجیتال ساخته‌اند. در چنین وضعیتی، کاربر با طیفی از انتخاب‌ها روبه‌روست که از سرویس‌های اپراتوری تا کانفیگ‌های فیلترشکن و فروش‌های تبلیغاتی هزینه‌گسترده شده است.

سقوط قیمت در بازار کانفیگ‌ها

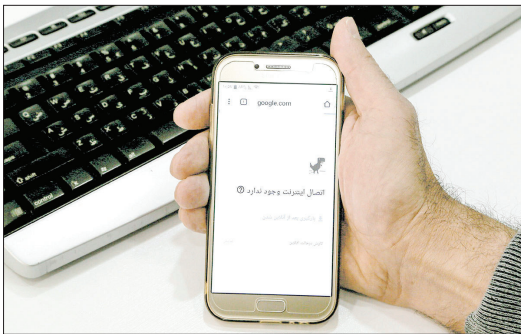
یکی از تحولات مهم هفته‌های اخیر، تغییر شدید قیمت در بازار کانفیگ‌ها و سرویس‌های مبتنی بر فیلترشکنی است. این خدمات که در روزهای خاموشی مطلق دیجیتال به سطحی نزدیک به دو میلیون تومان و حتی بالاتر برای هر گیگابایت رسیده بودند، اکنون در بسیاری از کانال‌ها و فروشگاهان به بازه ۳۰۰ تا ۷۰۰ هزار تومان عقب‌نشینی کرده‌اند. این تغییر قیمت، حاصل افزایش عرضه، رقابت میان فروشندگان و کثیرات مداوم در دسترسی‌های بین‌المللی عنوان می‌شود. در کنار افت قیمت، کیفیت و پایداری سرویس‌ها نیز تفاوت‌های قابل توجهی پیدا کرده و همین موضوع باعث شده انتخاب برای کاربران پیچیده‌تر شود. اما آنچه بیش از دیگر عوامل به کاهش قیمت در بازار غیررسمی دامن زد، شروع عرضه اینترنت پرو توسط اپراتورهای سه‌گانه تلغن همراه بود. عرضه‌ای که گرچه با انتقادهایی در مورد تعداد کاربران مجاز همراه شد، ولی کشایشی جوشی فراهم کرد. هرچند باید دید این خدمت، دامنه جدی‌تری از کاربران را تحت پوشش خواهد داشت یا ایستگاه پایانی بازگشایی اینترنت به شمار می‌آید.

باز هم بابک زنجانی!

در بخش غیررسمی بازار، تبلیغات سرویس‌هایی دیده می‌شود که با قیمت‌های بالا و وعده پایداری کامل عرضه می‌شوند. یکی از این نمونه‌ها مربوط به اینترنت دات‌وان است که با عنوان اینترنت بابک زنجانی شناخته می‌شود. سرویس ۳۰ روزه بدون سقف آن، شش میلیون تومان قیمت خورده است. اکانت‌های جمعی ۲۰ گیگ ۳۰ روزه، دوکاربره چهار میلیون تومان و ۱۰ گیگ ۳۰ روزه، دوکاربره سه میلیون تومان فروخته می‌شود. این نوع تبلیغات نشان می‌دهد بخشی از بازار اینترنت در قالبی خارج از ساختار رسمی شکل گرفته و با ادبیات تجاری مستقیم، مشتریان خاص خود را هدف قرار می‌دهد.

اینترنت پرو؛ از آن ترین مسیر رسمی

در سوی دیگر، سه اپراتور اصلی کشور سرویس‌هایی با عنوان اینترنت پرو ارائه کرده‌اند که بیشتر برای کاربران حرفه‌ای، کسب‌وکارهای آنلاین و مصرف‌کنندگان پرمصرف طراحی شده است. در این مدل، قیمت هر گیگابایت حدود ۴۰ هزار تومان اعلام شده که در مقایسه با سایر گزینه‌های موجود، پایین‌ترین سطح قیمت در چارچوب رسمی محسوب می‌شود. این سرویس تلاش دارد بخشی از نیاز بازار را در قالب قانونی و کنترل‌شده پاسخ دهد و برای برخی کاربران، دسترسی پایدارتر ایجاد کند. با وجود این، فاصله قیمتی میان سرویس‌های رسمی و غیررسمی همچنان قابل توجه است و همین شکاف، رفتار کاربران را به سمت انتخاب‌های چندانگه سوق داده است.

کانفیگ‌ها، فیلترشکن‌ها و اقتصاد پنهان اینترنت

گسترش استفاده از کانفیگ‌ها و فیلترشکن‌ها، یک اقتصاد پنهان پراچون اینترنت شکل داده است. این اقتصاد، شبکه‌ای از فروشندگان، واسطه‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات است که در پیام‌رسان‌ها و کانال‌های مختلف فعالیت می‌کنند. کاربران کسب‌وکارهای دیجیتال، فروشگاه‌های آنلاین و فعالان خدمات بین‌المللی، بیشترین وابستگی را به این بازار پیدا کرده‌اند. افزایش هزینه‌ها، تغییر مداوم کیفیت سرویس و محدودیت‌های دسترسی، فشار مضاعفی بر فعالیت اقتصادی این گروه‌ها وارد کرده است. در این شرایط، دسترسی به اینترنت به یکی از متغیرهای مهم در هزینه‌های عملیاتی کسب‌وکارها تبدیل شده است. شرکت‌های کوچک و متوسط با افزایش هزینه ارتباطات و ابزارهای دوزدن محدودیت‌ها مواجه هستند و این موضوع بر سرعت رشد و رقابت‌پذیری آنها اثر گذاشته است. در کنار این موضوع، ارتباطات بین‌المللی نیز با چالش‌هایی همراه شده است. برخی فعالان اقتصادی از دشواری دسترسی پایدار به سرویس‌های خارجی و اختلال در تبادل داده با شرکای خارج از کشور سخن می‌گویند.

فضای تبلیغاتی و حاشیه‌های امنیتی

در فضای تبلیغاتی پیرامون فیلترشکن‌های برطرفدار، برخی محتواها با پیام‌های حساس سیاسی یا امنیتی نیز دیده می‌شود. از جمله ادعاهایی درباره تبلیغ استخدام برای سرویس‌های اطلاعاتی خارجی یا کمپین‌های جهت‌دار که در بستر شبکه‌های اجتماعی منتشر می‌شود. این وضعیت، حساسیت‌ها را نسبت به فضای اینترنت افزایش داده و در برخی موارد بر سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم برای کاهش محدودیت‌ها اثر گذاشته است. برخی مجامعی که به کنترل و محدودیت اینترنت تمرکز دارند، به این نتیجه رسیدند بازکردن نسبی فضا، به مراتب زیان کمتری برای کشور دارد تا خاموشی مطلق دیجیتال.

چندپارگی در دسترسی دیجیتال

مجموعه این عوامل باعث شده اینترنت در ایران به شکلی چندپاره تجربه شود. کاربر بسته به توان مالی، نوع فعالیت و میزان نیاز، میان گزینه‌های رسمی، نیمه‌رسمی و غیررسمی جابه‌جا می‌شود. این جابه‌جایی، خود به شکل‌گیری بازاری پیچیده و متغیر منجر شده است. در چنین فضایی، اینترنت دیگر یک سرویس یکپارچه و همگانی نیست، بلکه مجموعه‌ای از مسیرهای متفاوت با قیمت‌ها، کیفیت‌ها و سطح دسترسی متفاوت است.

چشم‌انداز آینده

با وجود اینکه اینترنت پرو توانسته بخش مؤثری از نیاز فعالان اقتصادی و فناوری اطلاعات را پوشش دهد، مطالبه عمومی همچنان بر دسترسی رایگیر، بدون تبعیض و پایدار به اینترنت متمرکز است. تجربه ماه‌های اخیر نشان می‌دهد هر میزان محدودیت و پیچیدگی افزایش یافته، بازارهای جایگزین نیز گسترش پیدا کرده‌اند. در صورت حرکت به سمت کاهش تنش‌های سیاسی و تثبیت شرایط، امکان بازگشت به یک ساختار پایدارتر وجود دارد. سخته‌اری که در آن اینترنت با کیفیت مناسب، قیمت قابل پیش‌بینی و پوشش گسترده در اختیار عموم قرار گیرد. تا آن زمان، بازار اینترنت در ایران میان چند مسیر متفاوت در حال حرکت است. مسیری که در آن رقابت، محدودیت، نوآوری و هزینه در کنار هم قرار گرفته‌اند و تصویر نهایی را شکل می‌دهند.

حملات به پتروشیمی‌های کشور، صنایع تجهیزات پزشکی و بهداشتی، دارو و مواد غذایی را تحت تأثیر قرار داده است

جنگ علیه بیماران و معلولان

تأمین مواد اولیه سایه سنگین خود را حفظ کند.

در همین زمینه علیرضا چیدری، رئیس انجمن صنفی تجهیزات پزشکی، در بی‌اتفاقی که برای پتروشیمی تندگویان رخ داد، به «شرق» توضیح داد: نگرانی‌هایی در حوزه تأمین مواد اولیه به‌ویژه در صنعت تجهیزات پزشکی به وجود آمده است و واقعیت این است که صنعت پزشکی وابستگی بسیار بالایی به محصولات پتروشیمی دارد و حتی اگر به ساده‌ترین اقلام مثل سرم و لوله‌های انتقال مایعات تا ماسک و سوزن و بسیاری از تجهیزات مصرفی نگاه کنیم، متوجه می‌شویم بخش عمده‌ای از آنها مستقیماً از مشتقات پتروشیمی تولید می‌شوند.

او در ادامه می‌گوید: برآوردها نشان می‌دهد که حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد تجهیزات پزشکی به نوعی به این صنف وابسته هستند. در ایران محصولات پتروشیمی عملاً با نرخ‌های جهانی قیمت‌گذاری می‌شوند و به عبارت دیگر اگر ماده در بازار جهانی به طور مثال ۱۰ دلار قیمت داشته باشد، در داخل نیز با همان مبنای عرضه می‌شود و از سوی دیگر، هزینه خوراک پتروشیمی‌ها به‌شدت افزایش یافته و در کنار آن، به دلیل برخی محدودیت‌ها و مشکلات، میزان تأمین خوراک نیز کاهش پیدا کرده است و این عوامل موجب شده تولید مواد اولیه با دشواری بیشتری دست‌وپنجه نرم کند.

این‌مقام صنفی با اشاره به تهاجم هوایی به پتروشیمی تندگویان ادامه می‌دهد: این پتروشیمی نقش مهمی در تأمین بخشی از مواد مورد نیاز این زنجیره به‌ویژه در حوزه‌های تخصصی‌تر داشته است. آسیب مقطعی این مجموعه می‌توانست بحران جدی‌تر هم به وجود بیاورد اما خوشبختانه وجود ذخایر استراتژیک مناسب باعث شده در کوتاه‌مدت فشار مستقیمی به مصرف‌کننده نهایی وارد نشود. با این حال این یک راه‌حل موقتی است و در میان‌مدت و بلندمدت آثار آن به‌تدریج نمایان می‌شود. از همین منظر با توجه به شرایط اقتصادی، افزایش قیمت مواد پتروشیمی در کنار نوسانات ارزی، شرایط را بسیار شکننده کرده است و نظام قیمت‌گذاری دسترسی هم در حوزه پزشکی دیگر پاسخ‌گوی این افزایش هزینه‌ها نیست.

چیدری با اشاره به افزایش ۶۰درصدی حقوق کارگران و کارمندان توضیح داد: این افزایش دستمزد‌ها نیز فشار مضاعفی بر تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان وارد کرده است و نتیجه طبیعی این وضعیت، احتمال تعدیل نیرو در آینده نزدیک و کاهش توان عملیاتی شرکت‌ها خواهد بود. او در پایان با اشاره به تأمین مواد اولیه کارخانه‌ها بیان کرد: در بخش تأمین مواد اولیه، تغییرات محسوسی رخ داده است و براساس برآوردها در ماه فروردین میزان خرید مواد اولیه بسته به نوع محصول بین ۱۵ تا ۴۰ درصد کاهش یافته و این کاهش خرید به معنای سخت‌ترشدن دسترسی به مواد اولیه است. از طرف دیگر افزایش هزینه‌ها در حالی رخ می‌دهد که بودجه مراکز درمانی و بیمارستان‌ها تقریباً ثابت مانده و این نبود توازن باعث می‌شود مطالبات مالی در زنجیره تأمین افزایش یابد و در نهایت توان خرید و تأمین می‌تواند به افت کیفیت خدمات درمانی منجر شود و در نهایت آنچه اتفاق افتاده است، تنها اختلال در برخی پتروشیمی نیست و به چالشی تبدیل شده که نیازمند تصمیم‌گیری‌های کلان است، چراکه این چالش روی تمام ساختار نظام سلامت تأثیر می‌گذارد.

اما آسیب‌ها به همین‌جا محدود نمی‌شود و جنگ بازار مواد غذایی و آشامیدنی کشور را هم به صورت غیرمستقیم تحت تأثیر قرار داده است. پیمان فرهر، مدیر انجمن تولیدکنندگان آب‌های معدنی و آشامیدنی، در گفت‌وگو با «شرق» تأثیر جنگ بر بازار مواد غذایی و زیرساخت‌های حیاتی مردم را جنایت جنگی می‌خواند و می‌گوید که «حمله به پتروشیمی‌های کشور به

بیانیه اتاق تهران خطاب به بخش خصوصی در واکنش به تعدیل نیرو:

«از کارگران محافظت کنید»

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران با صدور بیانیه‌ای، فعالان اقتصادی و جامعه کارآفرینی کشور را به صیانت از سرمایه‌های انسانی و جلوگیری از تعدیل نیروی کار دعوت کرد. این بیانیه، حفظ و تداوم اشتغال را مهم‌ترین اقدام در راستای پاسداری مبنی در این دوره حساس دانسته و همدلی با جامعه کارگری را از تکالیف بخش خصوصی برشمرده است. به گزارش «شرق» به نقل از اتاق تهران، پارلمان بخش خصوصی با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرده است خودداری از تعدیل نیروی انسانی در بنگاه‌های اقتصادی، مسئولیتی فراتر از حکمرانی شرکتی، بلکه برآمده از مسئولیت‌پذیری ایران‌دوستی و از جمله مهم‌ترین اقدامات در مسیر گذر از این مقطع حساس تاریخی به شمار می‌آید. در بخشی از متن بیانیه اتاق تهران آمده است: «در این شرایط بحرانی و خاص، جامعه بخش خصوصی هم مانند تمام مردم ایران، حقوق و تکالیفی را بر خود فرض می‌داند. بهره‌مندی از پشتیبانی و همراهی دولت در شرایط جنگی و حمایت از تداوم فعالیت بنگاه‌های اقتصادی در قالب انواع مختلف مشوق‌ها و مساعدت‌های قانونی و مقرراتی، از جمله این حقوق است. در سوی دیگر نیز همدلی با شهروندان و به‌ویژه جامعه کارگری که ستون اقتصاد کشور هستند و جلوگیری از تشدید مصائب واردآمده بر آنان، از تکالیف ماست. آنچه اکنون در کشور به عنوان اولویت اقتصادی به شمار می‌آید، نگهداشت و تداوم اشتغال و جلوگیری از وخامت رنج معیشتی در میان جامعه

حملات به پتروشیمی‌های کشور، صنایع تجهیزات پزشکی و بهداشتی، دارو و مواد غذایی را تحت تأثیر قرار داده است

یادداشت

نظام جهانی سرمایه‌داری وجنگ تمدنی ۲۰۰۰ساله با ایران

حالا دوباره ترامپ تهدید به زدن همه زیرساخت‌های کشورمان می‌کند، آن هم وقتی که معلوم است ایران می‌تواند جنگ را آخراز زمانی کند که در نتیجه، با میلیون‌ها نفر از تشنگی در کشوروهای بیابانی منطقه خواهند مرد، یا حداقل ۳۰ میلیون نفر از منطقه به اروپا هجوم خواهند برد و از طرفی اقتصاد جهانی به وضعیتی شبیه به وضعیت پس از پایان جنگ جهانی دوم دچار خواهد شد. در این شرایط، آیا نظم جهان سرمایه‌داری، همچنان طالبان جنگ هژمونیک و یکسره‌کردن این خواسته دوهزار ساله را کنترل خواهد کرد یا ترامپ آن وظیفه‌ای که از جیمی کارتر تا بایدن به آن تسلیم نشدند و ترامپ افتخار می‌کند که آن را عملیاتی کرده، با محو نمدن ایرانی عملی خواهد کرد؟

تنش

اما نیروها همیشه قابل پیش‌بینی نیستند. قیمت‌ها ناپایدارند، بازارها غیرخطی‌اند و رفتار آدمیان، بیش از آنکه تابع منطق باشد، از احساس و اجبار اثر می‌پذیرد. تنش، در همین لرزش‌های کوچک رخ می‌نماید؛ در نگاه کوتاه‌های واک، در تأخیر یک حقوق، در لبخندی که زودتر از موعد محو می‌شود، تنش، ایستایی نمی‌شناسد؛ پیوسته در حرکت است گاه ناچیز، گاه سنگین، گاه سازنده، گاه ویرانگر، همان‌گونه که فولاد در کوره سخت می‌شود و سپس در کشتش مقاومت می‌یابد، انسان نیز در فشار، انعطاف و ایستادگی را می‌آموزد. اما اگر بار از حد بگذرد، مدار از کار می‌افتد و کوچک‌ترین لرزش می‌تواند به کسبختگی بینجامد. زندگی نیز چنین فرسوده می‌شود؛ نه در یک لحظه، که در انباشت لحظه‌های کوچک، و هنر انسان، در همین‌جاست، در شناخت ضعف‌ها، در توزیع نیروها، در تنظیم جریان‌ها و در ادامه‌دادن، حتی در دل بی‌اطمینانی، تنش، شاید نام دیگر زمانه ما باشد؛ فشاری پیوسته که می‌آزماید و در عین حال، به مانند فرامی‌خواند.

آری؛ فرایند، هرچند زیر بار، هنوز مجال امید دارد؛ هنوز فرصت اصلاح هست؛ هنوز انسان می‌تواند، به هنر تحمل و هنر امید، سازه روزمره خویش را استوار نگاه دارد.

با مهر در اردیبهشت

تحلیلی بر آخرین گزارش سازمان ملل درباره افزایش فقر بر اثر جنگ اخیر

به‌ویژه در دهه اخیر، شواهد متعددی از کاهش قدرت خرید، افزایش هزینه‌های زندگی و آسیب‌پذیری بیشتر اقشار متوسط و پایین در ایران وجود داشته است، اما به نظر نگارنده و تجارب تخصصی مانع اصلی نبود دیتا نیست، بلکه یک اراده سیاسی مانع از شناخت و موضع‌گیری علیه تحريم‌ها و اثرات آن وجود دارد. در مجامع تصمیم‌گیری جهانی بیان نقش تحريم‌ها از سوی آمریکا و کشورهای غربی به ناک‌یاب تبدیل شده و آن را موضع سیاسی می‌خوانند و از مطالعه و طرح آن به هر نحو ممکن طفره می‌روند.

۵- بررسی تحلیل‌های UNDP و روندهای جهانی نشان می‌دهد که جنگ، تحريم و محاصره اقتصادی، هر سه به‌عنوان نیروهای هم‌افزا در گسترش و تعمیق فقر جهانی عمل می‌کنند. این عوامل، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، موجب تشدید نابرابری و کاهش شتاب‌آوری اقتصادی می‌شوند. درعین‌حال، یکی از چالش‌های مهم در ارزیابی این پدیده‌ها، نادیده‌ماندن یا کم‌برآوردی وضعیت مردم در کشورهای تحت تحريم است. در نهایت، می‌توان گفت که ساختار کنونی اقتصاد و سیاست جهانی، به گونه‌ای عمل می‌کند که هزینه اصلی بحران‌ها بر دوش فقیرترین اقشار قرار می‌گیرد؛ به طوری که فقرا در سراسر جهان، بیش‌ازپیش فقیرتر می‌شوند. حال با انسداد تکه هرمز و عیان‌شدن هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم آن، اقتصاد جهانی با شکلی خفیف اما عمومی از تحريم آشنا و با اثرات مخرب آن مواجه شده است. سازمان ملل و دستگاه تخصصی آن مانند UNDP، FAO در روند گفت‌وگوها و مذاکرات بین‌المللی خود لازم است بررسی و محوریت تحريم‌هایی که فقر فقیر جوامع را هدف قرار می‌دهد، حقوقی تکه هرمز در حال بازنگری است، دستگاه دیپلماسی ایران به‌ویژه در بخش سازمان‌های بین‌المللی همراه با متحدان خود باید تلاش جدی برای لحاظکردن تأثیرات تحريم در تعمیق فقر و نابرابری را فعالانه به صورت حقوقی و سیستماتیک دنبال کند.